ספרות: אבא קובנר

עם היעלם האידיאלים מעל סני השטח הלאומי, ילמה גם הספרות הלוחמת, המבטאת את ה„אני אכיון" של הסופר. רק עם סוף השנה הופיעו שני פרים שהפרו כלל זה.

הראשון היה דרך גבר, בו הפתיע יגאל מוסינזון חובבי חסכמה ביצירה לוחמת, שמתחה ביקורת ריפה על הקיבוץ ועל ההגנה, עלתה בכמה מקומות מה ספרותית גבוהה.

אולם הספר הבולט של השנה היה פנים אל פנים אבא קובנר, ספר לוחם שחשף את הערכים האמית של מלחמת תש"ח והתקיף קשות — בכלי הנשק מיתיים של הספרות — את מסלפי הירושה.

הכדורסל

ורטאי בודד. זכתה בו קבוצה שלמה, אשר ביצעה המבצע הספורטיבי בהא הידיעה של השנה. היתה ת קבוצה מלוכדת, מאומנת היטב, בעלת עוצמה ון עז. שקלעה סלים רבים במגרש האיצטד המוס אי, חוללה הפתעה מרעישה כאשר הביאה לישראל המקום החמישי באליפות אירופה. הקבוצה, ש תה עד אז אלמונית, לא הובאה בשום חשבון רציני, חילה לארצה כבוד רב, זכתה במיטב ההישגים קטנה יכולה לקוות לו. היה זה המבצע 1 של הספורט הישראלי לא רק השנה, א"א י של כל שנות קיומו

תיאטרון: אורנה פורת

לאחר זעקי, היתה ההצגה רבת־הרושם ביותר על במות ישראל יוהנה הקדושה. ההצלחה נבעה מגדולתו של המחזה, פרי עטו של השנון שבסופרי דורנו, ג'ורג' ברנרד שו, מן הבימוי המעולה של יוסף מילוא, אך עוד יותר מכך ממשחק העמוק, האנושי, של אורנה פורת בתפקיד יוהנה. לפיכך הוחלט לחלק את התואר איש־השנה של התיאטרון לשנים: לשחקן ושחקנית.

מאז עמדה על דעתה, ידעה אורנה, בת למשפחה גרמנית נוצרית, שיעודה בחיים הוא להיות שחקנית, נכנסה לבית ספר דרמטי מיד עם גמר לימודיה, ב־1940. שנתיים לאחר מכן נתקבלה ללהקה גרמנית בקלן, הופיעה בפני אזרחי וחיילי גרמניה הנאצית. אך בו בזמן סייעה לסוכני בנות־הברית בגרמניה, נישאה לבסוף לאחד מהם, יוסף פורטר, שהעלה אותה ארצה. רק לאחר ששקדה שנים על לימוד העברית, הציעה את שירותה לתיאטרון הקאמרי. רק שלב אחרי שלב הגיעה לתפקידיה הגדולים: באהבתה של יובל־אור בשנה שעברה וביוהנה הקדושה השנה.

תיאטרון: גדעון זינגר

אהרן מסקין הוסיף השנה לבסס את הי־שגו הגדולים, כשחקן התיאטרון הראשון במעלה בישראל. אך בעלות המסך על הצנת הבימה, זעקי ארץ אהובה, בקע מעל הבמה קול שירה נפרי, צלול, שעמד בראש המק־הלה, הכריח את הצופים להשקיע את ראשי־הם בתוכניה, לחפש באור הקלוש את שמו של בעל הקול. לאורך כל ההצגה הוסיפה המקהלה למלא את התפקיד המכריע.

השם היה בלתי מוכר: גדעון זינגר. רק

מעטים זכרו את הגוף והפנים (לא השם) מהצגות הציבטרון, בו השתתף זינגר כמעט מראשית היוסדו ב־1947. כשהתפזרה הלהקה והבולטים ביניה הצטרפו לתיאטרונים שונים, הצטרף זינגר לתיאטרון אהל, התמסר בו בזמן ללימוד הזמרה אצל המנצח המוכשר, העומד בראש מקהלת רון, קונרד מן. כשהוטל על מן לארגן את המקהלה להצגת זעקי, לא היסס מלהעמיד בראשה את בחיר תלמידיו — גדעון זינגר. הבחירה הצדיקה את עצמה.

ציור: אביגדור אריכא

גם בשנת תשי"ג לא עשתה המציאות כל מאמץ להתקרב איכשהו אל האמנות, אך תוך שנה זו נזרק, כבתנופת מכחול עזה, שמו של צייר צעיר אל בין הגלריות וה־מוזיאונים, ובאופן בולט יותר על דפי ספרים וכריכותיהם. ה־ה זה אביגדור אריכא (26) חניך בצלאל אשר השתלם ארוכות בצרפת.

בתערוכת יחיד הציג אריכא מרשומיו, בהם הופתע הצופה הישראלי לראות מה ועד היכן אפשר להגיע בקווי עפרון פשוטים, בצרוף כתמים שחורים בודדים. נוסף לכך עיטר מספר ספרים באילוסטרציות, שהעמי־דוהו בראש מעטרי הספרים בארץ בן־לילה.

עתה עובד אריכא על רשומים לכלב חוצץ של ש"י עגנון ולוחם בהתמדה כדי להשתלט על הציור בצבע. הופעתו של אריכא המ־ריישקף והמתולתל בעולם הציור הישראלי מצדיקה את שליחתם של צעירים מבטיחים להשתלמות מקצועית בחוץ לארץ, בתנא־שיביאו פירות מעין אלה שהביא השנה.

מוסיקה: בנציון אורגד

המוסיקה הישראלית והמבצעים ה־ישראלים היו השנה, הן מחוסר תנאים והן מחוסר פעלות, מאחורי מסך שתיקה עבה. נשמעו רק צלילים בודדים, כמבצעו החד־שנתי של הפסנתרן יהלי וגמן שהראה בגרות בלתי־רגילה, ויכולת מקצועית הר־צוייה להימדד ביותר מקנה־מידה ארצי, כבי־צועה הנעים והבטוח של ורדה נשרי, לבסוף תזמורת הגדנ"ע, כמפעל לחינוך נוער למוסי־קה. אך בלט מכולם השנה בנציון אורגד (27), בן הארץ, שקיבל השנה את פרס קוסוביצקי ויצירתו, קנטטה תנכית מספר 1: סיפור המרגלים, בוצעה בהצלחה רבה בארצות־הברית. אורגד, שהינו עוזר למפקח על ה־חינוך המוסיקלי במשרד החינוך והתרבות, גיסה כחו השנה בתחרות המוסיקלית שהוכ־רזה על ידי בניני האומה לצורך פתיחת תערוכת כבוש השממה בירושלים, מאחר שסרבו לכלול יצירה משלו בין יצירות היש־ראלים אשר יבוצעו בקונצרט הפתיחה. ל־שמחתו, זכה בפרס הראשון עבור הקנטטה התנכית מספר 2: חזון ישעיה.

רפואה: לודביג מאיר

שום שטח ברפואה הישראלית לא עמד בתשי"ג על רמה כה גבוהה כמו רפואת הילדים. ושום איש לא הרבה לעשות למענה כפרופסור לודביג פ. מאיר בן ה־74.

מאז בא מאיר לארץ לפני 17 שנה, אחרי שרכש לו שם עולמי עוד בגרמניה כרופא בעל קסם מיוחד, ממציא מזון־מרפא לתינו־קות וחוקר שילשול התינוקות, הטביע את חותמו על כל השטח. גם כיום, אחרי שפרש כמעט מן העבודה היומיומית, נתונה כל רפואת־הילדים בידי תלמידיו וחניכיו האי־

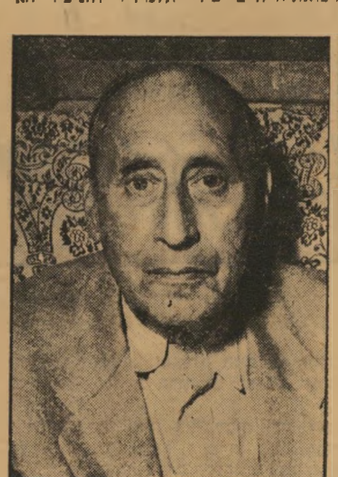

שיים. בהדרכתו עלה בידם להוריד את תמו־תת־התינוקות בארץ לאחת הנמוכות בעולם (שחה לסקנדינביה), אפילו אחרי העלייה ההמונית של השנים הקודמות.

השנה הוציא מאיר, יחד עם תלמידו ד"ר נסאר, ספר על הפיסיולוגיה והפתולוגיה של תזונת התינוקות, שעורר הד בינלאומי, ויזם שתי פעולות ציבוריות בעלות חשיבות מכ־רעת: הקמת בית־חולים לילדים נכים וה־קמת מרפאה חדשה לילדים מפגרים.

מדע: בנימין מזר

אופיינית לישראל תשי"ג היא העובדה ש־מיטב העבודה המדעית אשר נעשתה משך השנה לא היתה גילויים שערכם בעיקר לע־תיד, כי אם דווקא חקר העבר. בשטח זה התבלט נשיאה הנוכחי (השלישי) של האו־ניברסיטה העברית בירושלים, פרופסור בני־מין מזר.

הפרופסור שחוח הקומה בן ה־46 הודיע, בחודש האחרון של השנה, על גילויים חד־שים באחד ממקומות־המחקר החביבים עליו ביותר: התל הגדול של בית־שערים, שעד היום נשאר ברובו הגדול בלתי־נחפר ובלתי־נחקר. בחפירות החדשות נתגלתה שורת קברים חדשים ובלתי־נודעים, שעל פתחיהן חקוקות כתובות, בחלקן הגדול בלתי־מפוענ־חות עדיין, שערכן רב לחקר הכתב העברי.
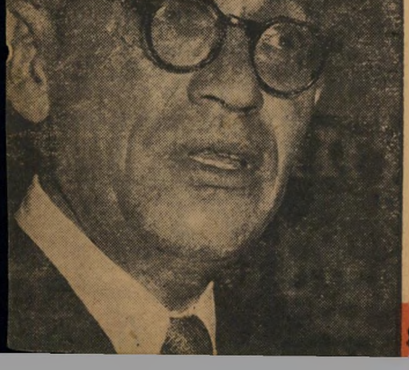
מזר, יליד רוסיה וחניך כמה אוניברסיטות גרמניות, עלה ארצה בן 23, התמסר מיד להוראה באוניברסיטה ולמחקר ארכיאולוגי. יום עבודתו הממוצע מכיל 15 שעות, הכו־ללות 5 קורסים באוניברסיטה ומסעות רבים בארץ, לשם פיקוח על חפירות.